

РОЛЬ МІЖКУЛЬТУРНОЇ КОМУНІКАЦІЇ У ВИКЛАДАННІ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ

Жила Ганна Василівна

викладач

Харківський національний економічний університет імені Семена Кузнеця, Україна

Відповідно до діяльнісного підходу, який зараз надихає на викладання іноземної мови, студенти повинні вміти виконувати завдання у культурних рамках вивчаємої мови. У загальноєвропейських рекомендаціях з мовної освіти [1] згадується, що учні повинні вміти виступати культурними посередниками між своєю мовною спільнотою та носіями мови. Посередництво – це стратегічний процес, який вимагає активності, на кожному етапі розвиває мовну та культурну обізнаність, а також відіграє вирішальну роль в успішних багатомовних/багатокультурних зустрічах та на відстані.

Культуру у широкому сенсі можна визначити як — сукупність матеріальних (техніка, виробництво, архітектура) і духовних (наука, мистецтво, література, філософія, освіта, певні традиції) цінностей і надбань, створених людською спільнотою, що характеризують певний історично досягнутий рівень розвитку суспільства й людини та втілюються в результатах продуктивної діяльності [2].

Вивчення другої іноземної мови завжди є запрошенням до міжкультурного діалогу та взаємного відкриття. Наше культурне середовище швидко змінюється і стає все більш різноманітним. Культурне розмаїття є важливою умовою людського суспільства, спричинене транскордонною міграцією, претензіями національних та інших меншин на окрему культурну ідентичність, культурними наслідками глобалізації, зростаючою взаємозалежністю між усіма регіонами світу та досягненнями засобів комунікації. Все більше і більше людей живуть у «мультикультурному» нормальному середовищі і змушені керувати власною різноманітною культурною приналежністю. Культурне розмаїття також є економічним, соціальним і політичним плюсом, який необхідно розвивати та належним чином управляти. З іншого боку, збільшення культурного розмаїття породжує нові соціальні та політичні виклики. Культурна різноманітність часто викликає страх і неприйняття. Стереотипи, расизм, ксенофобія, нетерпимість,

дискримінація та насильство можуть загрожувати миру та самій суті місцевих і національних спільнот. Діалог між культурами, найстаріший спосіб демократичної розмови, є протитрутою від неприйняття та насильства.

У загальному розумінні мета міжкультурного діалогу полягає в тому, щоб навчитися мирно і конструктивно жити разом у мультикультурному світі та розвинути почуття спільності та приналежності. Міжкультурний діалог також може бути інструментом запобігання та вирішення конфліктів шляхом посилення поваги до прав людини, демократії та верховенства права [3].

Вміти говорити про свою власну культуру так само важливо, як дізнатися про іншу культуру. Міжкультурна компетентність протягом десятиліть широко визнавалася як необхідна для мирного співіснування в різноманітному світі. Міжкультурна компетентність визначається як здатність змінювати свою культурну перспективу та відповідним чином адаптувати поведінку до культурних відмінностей і спільного. Існують різні організації та вчені, які прагнули створити структуру міжкультурної компетентності, але модель міжкультурної компетентності Дарли Дірдорф виділяється як особливо впливова [4]. Ця модель піраміди, яка зосереджена на ставленнях, навичках, знаннях і розумінні, а також на бажаному результаті, як внутрішньому, так і зовнішньому. Навички: включає в себе здатність слухати, спостерігати, оцінювати, аналізувати, інтерпретувати та ставитися до різних людей і ситуацій. Знання та розуміння: це передбачає розуміння культурних відмінностей, у тому числі знання світогляду інших, і розвиток культурної самосвідомості. Ставлення: включає такі аспекти, як повага (цінування інших), відкритість, цікавість і відкриття (толерантність до двозначності та призупинення суджень). Внутрішні результати: це внутрішня трансформація, яка відбувається в результаті міжкультурної взаємодії, включає в себе гнучкість, адаптивність та емпатію. Зовнішні результати: це відноситься до здатності поводитися та спілкуватися ефективно та належним чином для досягнення своїх цілей у різноманітному середовищі. Цей компонент наголошує на практичному застосуванні ставлення, знань і навичок у реальних міжкультурних взаємодіях. Модель Дірдорфа розглядає міжкультурну компетентність як постійний процес, який рухається від ставлення до знань до внутрішніх і зовнішніх результатів. П'ять компонентів взаємодіють і

будуються один на одному для формування міжкультурної компетентності з часом.

Міжкультурна компетентність включає порівняння місцевої культури учнів із культурою цільової мови; допомагає отримати більше знань про культуру і розуміння інших. Зіткнення з іншою культурою часто є можливістю щоб краще дізнатися про свою культуру. Коли міжкультурна компетентність є невід'ємною частиною мовного класу, учні відчують досвід як правильно використовувати мову для побудови стосунків і взаєморозуміння з членами іншої культури. Вони можуть перевірити власні переконання та практики через іншу призму, обговорювати точки зору, відмінні від їх власних, і отримати інсайдерську точку зору іншої культури.

Однак на уроках іноземної мови більше часу приділяється культурі цільової мови. Посилання на культуру учнів з'являються спорадично, зокрема, порівнюючи культури. Як правило, діяльності організовані навколо культури мови, яку вивчають і вміння говорити та пояснювати власну культуру не має місця в класі.

Щоб говорити про цінності та традиції інших культур, потрібно спочатку знати цінності та традиції власної культури. Культурні цінності та особисті традиції відіграють значну роль у формуванні нашого світогляду та поведінки. Вони діють як лінзи, крізь які ми сприймаємо та інтерпретуємо навколишній світ. Культурні цінності — це основні принципи та ідеали, на яких існує вся спільнота. Це може охоплювати такі аспекти, як духовність, мораль і звичаї. Культурні цінності можуть впливати на наше сприйняття світу. Наприклад, культура, яка цінує колективізм, може розглядати індивідуалістичні суспільства як егоїстичні або відірвані. І навпаки, культури, які цінують індивідуалізм, можуть розглядати колективістські суспільства як обмежувальні або позбавлені особистої свободи. Культурні цінності також впливають на поведінку. Наприклад, у культурах, які цінують повагу до старших, молоді люди можуть поводитися більш шанобливо до старших. Особисті традиції стосуються практик, ритуалів і звичаїв, унікальних для кожної особи чи сім'ї. На ці традиції можуть впливати культурні цінності, а також особистий досвід і вірування. Особисті традиції можуть формувати наш світогляд, забезпечуючи відчуття ідентичності та приналежності. Вони також можуть впливати на наші переконання та ставлення до різних аспектів життя, таких як сім'я, робота та стосунки. Особисті традиції

можуть впливати на поведінку, диктуючи, як ми реагуємо на певні ситуації чи події. Наприклад, сімейна традиція збиратися на обід може сприяти зміцненню сімейних зв'язків і спілкування. Підсумовуючи, культурні цінності та особисті традиції суттєво впливають на наш світогляд і поведінку. Вони формують наше сприйняття, ставлення та реакцію на навколишній світ. Однак важливо пам'ятати, що цей вплив може сильно відрізнятись від людини до людини залежно від її унікального досвіду та інтерпретацій.

Вивчення мови здійснюється з багатьох причин і не має на меті спілкування з носіями мови: навчання або робота за кордоном, робота в міжнародних командах або організаціях, туризм. Необхідно переосмислити зв'язок між мовою і культурою не лише тому, що мова може бути частиною кількох дуже різних культур, а й тому, що мову можна використовувати як комунікаційний інструмент за межами певного культурного середовища. Потрібен справді глобальний підхід до викладання культури в контексті. Це розширило б уявлення учнів і відточувало їх лінгвістичні навички, щоб вони могли ефективно спілкуватися в соціально складних міжнародних умовах спілкування з людьми різних рас, релігій, мовного та культурного походження.

Для багатьох іммігрантів успіх у вивченні другої мови часто є вирішальним у їх інтеграції ринку праці та добробуту їхніх сімей. Для них терміново необхідно вивчити мову і вміти функціонувати цією мовою. Підхід, заснований на оцінці знань і навичок учнів, може мотивувати учнів, підвищити їхню самооцінку та покращити їх успішність у другій мові. Існують видимі та невидимі аспекти культури. Серед видимих елементів є одяг, їжа, традиційні тканини, релігійні предмети та житло. Багато аспектів, таких як переконання, цінності, управління часом і простором, привласнені теми розмови чи табу непомітні. Наголос на видимі аспекти призводить до поверхневих і стереотипних обмінів.

Культура - це не тільки їжа чи екзотичний одяг. Якщо ми хочемо інтегрувати культуру учнів, нам потрібно знати трохи про це, щоб уникнути стереотипів. Вчителі скаржаться, що це завдання нездійсненне враховуючи велике культурне розмаїття в класі. Є вибір нічого не робити або почати з чогось. Наприклад, якщо учні походять з різних країн, у них може бути спільна релігія. Вчителі можуть запитати їх про їхні улюблені свята та способи їх святкування.

Ще одна поширена тема – клімат. Замість того, щоб запитувати про температуру та погоду, вчителі можуть попросити учня пояснити, наприклад, профілактичні заходи у випадку тропічного дощу. Питання, сформульоване в цих термінах, вимагає експертних знань і потребує лінгвістичних зусиль, це також відображає зацікавленість у відповіді. Учні повинні відчувати себе експертами в тих сферах, де не є вчитель та інші учні.

Для вчителів навчання другої іноземної мови – це можливість відкрити для себе нових людей та їхні культури, не обмежуватися стереотипним і спрощеним баченням. Вчителі та учні повинні дискутувати на рівних. Вчителі повинні виявляти щирий інтерес до інших культур і мати принаймні базові знання про них. Розвиток культурної обізнаності, необхідної для успішного міжкультурного спілкування, включає кілька основних факторів. Найважливіші з них включають готовність розмірковувати про свою ідентичність і культуру, пізнавати інших, визнавати та поважати різноманітність, практикувати культурну чутливість і бути зацікавленим у взаємодії з людьми з інших культур. На жаль, багато вчителів другої мови володіють однією мовою, не мають досвіду проживання за кордоном або вивчення нової мови, і демонструють поблажливе ставлення до культури студентів.

Вчителі повинні планувати навчальні заходи, у яких учні виступають як експерти в цій галузі та задають запитання які вимагають знань і умінь. Усім учням є чим поділитися з іншими. Вчителі повинні не тільки готувати учнів до взаємодії в міжкультурному середовищі в майбутньому, але й вони також повинні з самого початку забезпечити міжкультурний обмін у класі. Важливо розпочати підготовку студентів до того, як вони від'їдуть на навчання за кордон, щоб до моменту прибуття вони вже мали уявлення про те, чого очікувати з точки зору освітнього середовища, і мали змогу швидко розпочати свій шлях до особистого розвитку за кордоном. Навички міжкультурного спілкування принесуть користь студентам, особливо під час підготовки до виходу на ринок праці. Ефективна співпраця з людьми різного культурного походження та ідентичності, комфортне пристосування до різних точок зору та вирішення проблем інноваційними способами шляхом об'єднання людей – це ключові навички, які можуть зробити різницю в забезпеченні повноцінної роботи сьогодні, де глобалізація означає збільшення шансів на взаємодію з людьми з різних культур.

Список використаних джерел:

1. Загальноєвропейські рекомендації з мовної освіти. URL: http://www.khotiv-nvk.edukit.kiev.ua/Files/downloads/zagalnoyevrop_rekom.pdf (дата звернення: 07.12.2024)
2. Загнітко А. Сучасний лінгвістичний словник. Вінниця : ТВОРИ, 2020. С.360
3. The Council of Europe and the European Union. Intercultural dialogue. Definition. URL: <https://pjp-eu.coe.int/en/web/youth-partnership/intercultural-dialogue> (дата звернення: 08.12.2024)
4. Darla Deardorff's Intercultural Competence Model. URL: <https://www.education.uw.edu/cirge/wp-content/uploads/2012/11/Darla-INTERCULTURAL-COMPETENCE-MODELS-deardorff-09.pdf> (дата звернення: 08.12.2024)